

Tussentijdse evaluatie

Kleinschalige missies en SSR-inzet 2009

Datum 19 mei 2010
Status Definitief

Colofon

Defensiestaf
Afdeling Evaluaties

Plein 4
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Inhoud

Colofon	3
1 INLEIDING	7
2 BALKAN	11
2.1 European Union Force (EUFOR).....	11
2.2 European Union Police Mission (EUPM).....	14
2.3 Kosovo Force (KFOR).....	15
2.4 European Union Rule of Law Mission Kosovo (EULEX Kosovo).....	17
3 AFRIKA	20
3.1 UN Mission in Sudan (UNMIS).....	20
3.2 European Union Force Tsjaad/Centraal Afrikaanse Republiek.....	22
3.3 Escorte van WFP-zeetransporten en anti-piraterijoperaties voor de kust van Somalië.....	22
3.4 UN/AU Mission in Darfur (UNAMID).....	23
3.5 SSR Mali.....	25
3.6 SSR Burundi.....	27
3.7 EUSEC in de Democratische Republiek Congo.....	28
4 MIDDEN-OOSTEN	30
4.1 NATO Training Mission in Iraq (NTM-I).....	30
4.2 European Union Border Assistance Mission (Rafah).....	31
4.3 UN Truce Supervision Organization (UNTSO).....	32
5 AZIË	34
5.1 European Union Police Mission in Afghanistan.....	34
6 FINANCIËL	37
7 SLOTBESCHOUWING	38

1 INLEIDING

In de Kamerbrief “Wereldwijd Dienstbaar”¹ is de toenemende betrokkenheid van de krijgsmacht bij de geïntegreerde benadering van het buitenlandse beleid beklemtoond. In dit kader heeft ook in 2009 de Nederlandse krijgsmacht met kleinschalige bijdragen deelgenomen aan een aantal missies en is Nederlands militair personeel ingezet in het kader van *Security Sector Reform* (SSR-) projecten. De missies verschillen sterk van elkaar in omvang en opdracht. Bij sommige van deze kleinschalige missies is sprake van uitzending van militaire eenheden conform artikel 100 van de Grondwet en is het Toetsingskader van toepassing. Op grond daarvan krijgt het parlement iedere derde woensdag van mei de beschikking over een tussentijdse evaluatie van deze missies. Er zijn ook kleinschalige missies die buiten de reikwijdte en strekking van artikel 100 van de Grondwet vallen. Naar goed gebruik ontvangt het parlement jaarlijks evenwel ook een tussentijdse evaluatie over deze missies.

In deze tussentijdse evaluatie over het kalenderjaar 2009 worden “Artikel 100”-missies en “non-Artikel 100”-bijdragen aan de missies behandeld en wordt aandacht besteed aan zowel militaire als politieke aspecten. In sommige gevallen is de inzet overwegend civiel van aard en is sprake van een aanvullende militaire bijdrage. Tevens wordt in deze tussentijdse evaluatie de inzet van militairen in het kader van SSR beschouwd. De militairen die als liaison zijn geplaatst te Tampa (*Netherlands Liaison Team Central Command*) en Bahrein (*Netherlands Liaison Team Combined Forces Maritime Component Command*) worden niet als missie gezien zoals dat wordt bedoeld in het Toetsingskader 2001 en worden in deze tussentijdse evaluatie verder niet in beschouwing genomen. De Nederlandse bijdrage aan ISAF wordt in de tussentijdse evaluatie niet behandeld. Over ISAF zal de Kamer na afloop van de missie separaat een uitgebreide eindevaluatie ontvangen.

BALKAN

Nederland blijft vanuit het oogpunt van stabiliteit vooralsnog hechten aan militaire en civiele aanwezigheid op de Westelijke Balkan. Zeker na het uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië is de rechtsorde in de regio er bij gebaat dat oude etnische conflicten niet de kans krijgen opnieuw samenlevingen te ontwrichten. Negatieve

¹ Kamerstuk 31 243 nr 1 (herdruk), 18 sept. 2008

effecten van instabiliteit zoals de vluchtelingenproblematiek en grensoverschrijdende misdaad zijn in Europa direct merkbaar. Toenadering tot Euro-Atlantische structuren van de landen in deze regio kan een bijdrage leveren aan stabiliteit in de regio. Zo zetten diverse landen via stabilisatie- en associatieovereenkomsten hun eerste schreden op weg naar het lidmaatschap van de EU en kende de NAVO in 2008 een *intensified dialogue*-status toe aan Bosnië-Herzegovina en in 2009 de *Membership Action Plan*-status aan Montenegro. Albanië en Kroatië zijn sinds 3 april 2009 volwaardig lid van de NAVO. Nederland is voorstander van dit proces, met inachtneming van de daarvoor geldende criteria, waaronder volledige samenwerking van de betrokken landen (Servië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Montenegro) met het *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia* (ICTY).

AFRIKA

Door de gecombineerde inzet van politieke, militaire en ontwikkelingssamenwerkingsmiddelen geeft de Nederlandse regering invulling aan het geïntegreerde buitenlands en veiligheidsbeleid. De ambitie om deel te nemen aan civiele en militaire missies in Afrika werd de afgelopen jaren bevestigd in notities als "Afrika: Sterke Mensen, Zwakke Staten" uit 2004, de notitie "Wederopbouw Na Gewapend Conflict" uit 2005 en de notitie "Veiligheid en Ontwikkeling in Fragiele staten" uit 2008. Daarin wordt onder andere gesteld dat politieke en militaire stabiliteit is vereist om sociale en economische wederopbouw mogelijk te maken. Het bevorderen van vrede en veiligheid in Afrika, voornamelijk in de Grote Meren regio en de Hoorn van Afrika en via ondersteuning van de *African Peace and Stability Architecture*, is één van de prioriteiten van het Nederlands buitenlands beleid. Mede door deel te nemen aan een aantal kleinschalige missies in Afrika heeft Nederland in 2009 uitvoering gegeven aan dit beleid. Het aantal deelnemers per missie varieerde van één tot circa zestig personen. Met deze bijdragen toont Nederland door de inbreng van hoog gekwalificeerde professionals, vaak op sleutelposities, zijn betrokkenheid bij de veiligheid en wederopbouw van (post)conflictlanden in Afrika.

MIDDEN-OOSTEN

Vanwege de aanhoudend fragiele situatie in het Midden-Oosten blijft de ondersteuning van vrede en veiligheid in dit gebied door de internationale gemeenschap van groot belang. Ondersteuning van het Midden-Oosten vredesproces (MOVP) heeft een belangrijke plaats in het buitenlands beleid van de regering. Nederland nam in 2009 deel aan de *EU Border Assistance Mission* in Rafah

(EUBAM Rafah), de *United Nations Truce Supervision Organisation* (UNTSO) en de *NATO Training Mission in Iraq* (NTM-I).

AZIË

In Azië, waar veiligheidspolitieke vraagstukken zich in uiteenlopende verschijningsvormen aandienen, neemt Nederland, naast zijn bijdrage aan ISAF, deel aan een EU-missie: de *European Union Police Mission* in Afghanistan. Deze missie heeft hoofdzakelijk een civiele inslag en richt zich op duurzame stabiliteit in Afghanistan.

SSR

Sinds enkele jaren groeit de internationale erkenning voor de opvatting dat vrede, veiligheid en stabiliteit belangrijke voorwaarden zijn voor duurzame ontwikkeling en andersom. Deze opvatting is in Nederland verwoord in de beleidsnotities "Wederopbouw Na Gewapend Conflict" uit 2005 en "Veiligheid en Ontwikkeling in Fragiele Staten" uit 2008, beide vastgesteld door de ministers van Buitenlandse Zaken, van Defensie en voor Ontwikkelingssamenwerking. Het ondersteunen van de ontwikkeling van de veiligheidssector is in toenemende mate een belangrijk onderdeel van de uitvoering van het Nederlandse beleid op het gebied van vrede, veiligheid en ontwikkeling. Een goed functionerende veiligheidsorganisatie is immers een basisvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling in postconflictgebieden. *Security Sector Reform* (SSR) bevat meerdere disciplines en wordt daarom interdepartementaal opgezet.

Nederland heeft in 2009 kleinschalige militaire bijdragen geleverd aan de onderstaande missies en SSR-inzet:

BALKAN:

EUFOR	European Union Force (Bosnië-Herzegovina).
EUPM	European Union Police Mission (Bosnië-Herzegovina).
KFOR	Kosovo Force.
EULEX	European Union Rule of Law Mission (Kosovo).

AFRIKA:

UNMIS	UN Mission in the Sudan.
UNAMID	UN/AU Mission in Darfur.
EUSEC	EU Security Force (Finance) Congo.
EUFOR Tchad/RCA	European Union Force Tchad and the Central African Republic.
ATALANTA/ALLIED PROTECTOR	Escorte van WFP-zeetransporten en piraterijbestrijding voor de kust van Somalië.
SSR Mali	
SSR Burundi	
SSR Democratische Republiek Congo	

MIDDEN-OOSTEN :

NTM-I	NATO Training Mission in Iraq.
EUBAM Rafah	EU Border Assistance Mission, Rafah.
UNTSO	UN Truce Supervision Organisation.

AZIË:

EUPOL Afghanistan	European Union Police Mission in Afghanistan.
-------------------	---

2 BALKAN

2.1 European Union Force (EUFOR)

Rechtsgrond en mandaat. Op 12 juli 2004 besloot de EU, op grond van VN Veiligheidsraadresolutie 1551, de NAVO-missie in Bosnië-Herzegovina (SFOR) te laten opvolgen door een EU-geleide missie. Deze missie heeft de naam Althea gekregen, voor de uitvoering werd de *European Union Force* (EUFOR) "Althea" ingericht. VN-Veiligheidsraadresolutie 1575 onder hoofdstuk VII van het VN-Handvest vormt de rechtsgrond voor EUFOR. De VN-veiligheidsraad heeft op 18 november 2009 resolutie 1895 aangenomen waarin het mandaat van EUFOR tot 18 november 2010 is verlengd. EUFOR is verantwoordelijk voor de handhaving van de militaire aspecten van Annex 1A en Annex 2 van de Dayton-akkoorden. Dit houdt in dat EUFOR toezicht houdt op de naleving van het staakt-het-vuren en de ontwapening van de voormalige Bosnische strijdkrachten en verantwoordelijk is voor een veilige omgeving waarin de internationale gemeenschap haar taken kan uitvoeren. Voorts ondersteunt EUFOR het *Mission Implementation Plan* van de Hoge Vertegenwoordiger (*Office of the High Representative* [OHR])/EU Speciale Vertegenwoordiger. EUFOR maakt gebruik van NAVO-middelen en de NAVO-commandostructuur op basis van de zogenoemde Berlijn-plus overeenkomst tussen de EU en NAVO. De sterkte van EUFOR bedroeg eind 2009 1900 militairen.

De *Peace Implementation Council* (PIC) heeft vijf doelstellingen en twee voorwaarden geformuleerd aan de hand waarvan kan worden beoordeeld of de OHR kan worden gesloten. De doelen zijn de totstandkoming van regelingen ten aanzien van (1) staatseigendom, (2) defensie-infrastructuur, (3) het Brcko-district, (4) de instelling van een nationale fiscale raad en (5) de versteviging en verankering van de *Rule of Law*. Twee voorwaarden voor het sluiten van de OHR zijn de ondertekening van de Stabilisatie- en Associatieovereenkomst (SAO) tussen BiH en de EU en een positieve beoordeling van de veiligheidssituatie in het licht van de Dayton-akkoorden. Met de ondertekening van de SAO in 2008, resteert als voorwaarde (naast de vijf doelstellingen) de beoordeling van de veiligheidssituatie.

Tijdens de laatste vergadering van de PIC op 24 en 25 februari 2010 werd onvoldoende vooruitgang geconstateerd ten aanzien van de "5+2 conditionaliteit" om tot sluiting van de OHR te kunnen besluiten. De doelstellingen op het gebied van staatseigendom en defensiebezittingen blijven het meest problematisch. De OHR heeft de afgelopen tijd hard gewerkt om een inventaris van staatseigendom op te

stellen. Het is nu aan de autoriteiten om tot een akkoord over toedeling te komen, maar de regering van Republika Srpska heeft de inventaris verworpen. Een intergouvernamenteel akkoord over de verdeling van defensie-eigendommen is nodig voor de tweede doelstelling. De regeling van de status van Brcko is bijna voltooid; Republika Srpska moet nog slechts een elektriciteitswet aanpassen. De doelstellingen op het gebied van de verdeling van belastinginkomsten en een functionerende rechtstaat kunnen als grotendeels voltooid worden beschouwd, al blijven er zaken die aandacht behoeven op beide terreinen (het uitblijven van de benoeming van een directeur *Indirect Taxation Authority* en de leden van de *National Fiscal Council* enerzijds en de uitvoering van de *National Strategy for Dealing with War Crimes* en de *National Justice Sector Reform Strategy* anderzijds).

Nederlandse bijdrage. De Nederlandse bijdrage aan EUFOR bedroeg in 2009 ongeveer 85 militairen. De Nederlandse militaire bijdrage aan EUFOR bestaat hoofdzakelijk uit *Liaison and Observation Teams* (LOTs). De teams bestaan uit ongeveer acht militairen en opereren in een specifiek toegewezen gebied. Nederland bemant het Regionaal Coördinatie Centrum van de regio in Banja Luka en bemant vier LOT-huizen in Travnik, Mrkonjic Grad, Drvar en Livno. Nederland werkt in de regio nauw samen met Chili, Bulgarije, Roemenië en Zwitserland. Nederland levert ook een bijdrage aan de *Integrated Police Unit* (IPU) die onder commando staat van de *European Gendarmerie Force* met een detachement Koninklijke Marechaussee van momenteel zestien man. Deze worden ingezet in de staf van de IPU en voor rechetaken en het analyseren van inlichtingen in het gehele operatiegebied van EUFOR. In de periode mei – november 2009 heeft Nederland met een luitenant-kolonel van de KMar de plaatsvervangend commandant van de IPU geleverd. Tot slot draagt Nederland met een tiental (staf)functionarissen bij aan het hoofdkwartier van EUFOR en het *International Military Police Platoon*, gestationeerd in Sarajevo. De ondersteuning van de Nederlandse militairen in Bosnië-Herzegovina wordt verzorgd door het *National Support Element* in Sarajevo. De Nederlandse bijdrage is op 29 april 2009 verlengd tot juni 2010.

EVALUATIE.

Resultaat. Gebleken is dat de aanwezigheid van EUFOR een geruststellend effect heeft op de bevolking. Belangrijker nog is dat de aanwezigheid van EUFOR in deze periode van oplopende spanning een matigende werking heeft op degenen die het politieke proces willen verstoren. Daarnaast wordt de veiligheidssituatie in Bosnië-Herzegovina nauwlettend in de gaten gehouden in het kader van de bredere

stabiliteit op de Balkan en kan er, indien nodig, militair worden ingegrepen. Hoewel de situatie momenteel kalm is, kan er nog niet op worden vertrouwd dat deze stabiel blijft, vooral in aanloop naar de verkiezingen die voor oktober 2010 zijn voorzien.

Toekomst. Zoals ook vermeld in de artikel 100-brief van 23 maart 2010, heeft de (Europese) Raad Buitenlandse Zaken eind januari 2010 besloten tot een hybride taakstelling voor EUFOR; naast de bestaande executieve taak zal de missie zich vanaf juni 2010 ook toeleggen op capaciteitsopbouw en training². De training moet de Bosnische strijdkrachten in staat stellen hun constitutionele taken, zoals landsverdediging, deelname aan vredesmissies en rampenbestrijding op een hoger niveau te brengen. De taken van EUFOR zoals vastgelegd in de Dayton-akkoorden worden in ieder geval voortgezet tot na de algemene verkiezingen in Bosnië-Herzegovina van oktober 2010. De status van het executieve mandaat van EUFOR na de verkiezingen wordt later in 2010 door de EU opnieuw bezien op basis van een evaluatie van de politieke en veiligheidssituatie.

Het besluit van de Raad komt tegemoet aan het standpunt van Nederland dat de EU een verantwoordelijkheid heeft ten aanzien van de stabiliteit in Bosnië-Herzegovina en daarmee de regio. Besluitvorming over beëindiging van de executieve capaciteit moet daarom zorgvuldig gebeuren. De EU kan het zich in de Westelijke Balkan, in het bijzonder in Bosnië-Herzegovina, niet veroorloven dat hernieuwde spanningen tot instabiliteit leiden. Militaire executieve aanwezigheid is noodzakelijk, zeker zolang de Hoge Vertegenwoordiger ondersteuning nodig heeft en de politieke en veiligheidssituatie in Bosnië-Herzegovina fragiel is. Het moment voor beëindiging van de executieve taken lijkt zich in ieder geval niet eerder voor te doen dan na de verkiezingen van oktober 2010.

De regering heeft daarom besloten de Nederlandse bijdrage te verlengen tot 1 maart 2011. Nederland zal met maximaal 85 militairen, gelijk aan de huidige maximale Nederlandse bijdrage, aan het executieve en het trainingsdeel van de missie meedoen. Naar verwachting zal eind van dit jaar duidelijk zijn of en, zo ja, in welke vorm het noodzakelijk is dat EUFOR aanwezig blijft. Om de gevolgen voor de Nederlandse bijdrage te bezien en uw Kamer daarover tijdig te informeren, houdt de regering de datum van 1 maart 2011 aan voor de beëindiging van de huidige bijdrage.

²Kamerstuk 29521, nr. 137, 23 maart 2010

Conclusie. SFOR en later EUFOR hebben ertoe bijgedragen dat er zich na 1995 geen (grootschalige) interetnische gewelddadigheden hebben voorgedaan in Bosnië-Herzegovina. Het politieke proces dat van Bosnië-Herzegovina een democratische interetnische eenheidsstaat moet maken verloopt echter traag en moeizaam en lijkt in de aanloop naar de oktoberverkiezingen te stagneren. De doelstellingen van EUFOR (implementatie van Annex 1A en 2 van de Dayton-akkoorden) zijn nog niet volledig gerealiseerd. Hetzelfde geldt voor de vijf doelstellingen en twee voorwaarden die door de PIC zijn gesteld. Nederland levert een relatief kleine, maar relevante bijdrage aan EUFOR. Naast het executieve deel zal vanaf juni 2010 ook worden deelgenomen aan het trainingsdeel van de missie. De LOT-huizen helpen informatie te vergaren voor EUFOR en spanningen op lokaal niveau weg te nemen. De missie en de Nederlandse inbreng daarin zijn daarom nog altijd actueel en zinvol.

2.2 European Union Police Mission (EUPM)

Rechtsgrond en mandaat. Op grond van Annex 11 van het Dayton-akkoord en op uitnodiging van de regering van Bosnië-Herzegovina, is sinds 1 januari 2003 de *European Union Police Mission* (EUPM) actief als opvolger van de UN IPTF missie. Het mandaat van de EUPM is vervat in het EU Raadsbesluit van 11 maart 2002. Het doel van de EUPM is door middel van toezicht, advies en inspecties de opbouw van een duurzame politiestructuur in Bosnië-Herzegovina te ondersteunen, die voldoet aan de Europese en internationale normen. De missie richt zich op capaciteitsopbouw van het politieapparaat, met versterkte aandacht voor de ondersteuning van de bestrijding van de georganiseerde misdaad. Tevens levert de EUPM bijdragen aan de bestrijding van ondersteuningsnetwerken van personen gezocht door het *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia* (ICTY). De EUPM werkt nauw samen met de VN, de NAVO, de OVSE en de overige aanwezige Europese actoren. De EUPM had in 2009 een omvang van ongeveer 125 personen. De missie is door de EU in december 2009 voor twee jaar verlengd tot 31 december 2011. Bij de dagelijkse taakuitvoering kan de EUPM een beroep doen op de steun van EUFOR.

Nederlandse bijdrage. Nederland levert onveranderd tien politiefunctionarissen (zes civiele politiefunctionarissen en vier militairen van de Koninklijke Marechaussee) aan de EUPM in Bosnië-Herzegovina.

EVALUATIE.

Resultaat. Tijdens de missie zijn diverse projecten uitgevoerd ter ondersteuning van de politiehervormingen. Vanwege corruptie zijn deze slechts ten dele een succes geworden. Bij de bestrijding van de georganiseerde misdaad worden gestaag vorderingen gemaakt in de coördinatie tussen EUFOR, EUPM en OHR/EUSV. In november 2007 werd tussen de belangrijkste Bosnische partijen eindelijk een politiek akkoord bereikt over politiehervormingen. Dit akkoord voldeed aan de drie criteria die de Europese Commissie had geformuleerd: wetgevende en begrotingsbevoegdheden moeten op het staatsniveau worden neergelegd, er mag geen politieke tussenkomst in operationele politiezaken zijn en politieregio's dienen te worden ingedeeld op basis van functionaliteit. Bij de uitvoering van de politiehervormingen speelt de EUPM een belangrijke rol.

Toekomst. Hervormingen binnen het Bosnische staatsbestel en binnen de veiligheidsstructuren, waaronder de politie, blijven moeizaam verlopen. Desondanks is de verwachting dat EUPM een incrementele bijdrage aan de gewenste hervormingen kan leveren. De missie blijft zich richten op de opbouw van het politieapparaat, met speciale aandacht voor de ondersteuning van de lokale autoriteiten bij de bestrijding van corruptie en de georganiseerde misdaad en voor de samenwerking tussen justitie en politie. De omvang van de missie zal worden teruggebracht tot honderd politiefunctionarissen. Het streven is dat de Europese Commissie de activiteiten van EUPM na 2011 overneemt.

Conclusie. Hervorming van de Bosnische veiligheidsapparaten is een van de speerpunten van de internationale gemeenschap. Ondanks de moeizame voortgang levert EUPM daaraan een wezenlijke bijdrage. Nederlands heeft een zinvolle en effectieve inbreng.

2.3 Kosovo Force (KFOR)

Rechtsgrond en mandaat. Het mandaat van *Kosovo Force* (KFOR) is vervat in VN Veiligheidsraadresolutie 1244 van 10 juni 1999, die geldig is totdat de Veiligheidsraad deze intrekt. De resolutie biedt KFOR de mogelijkheid bij de uitvoering van de in de resolutie genoemde taken alle noodzakelijke middelen in te zetten. KFOR heeft tot doel het creëren en in stand houden van een veilige en stabiele omgeving, inclusief openbare orde, het ondersteunen van de *UN Interim Administration Mission* in Kosovo (UNMIK) (sinds begin 2009 begonnen met

afslanking) en de *European Union Rule of Law Mission Kosovo* (EULEX Kosovo) en wanneer noodzakelijk, het afdwingen van de naleving van de afspraken die hebben geleid tot het einde van het conflict. De etnisch Servische minderheden in enclaves in het door Albanese Kosovaren gedomineerde zuiden van Kosovo beschouwen de aanwezigheid van KFOR als onontbeerlijk voor hun veiligheid. Naast de veiligheid van de bevolking waakt KFOR tevens over het Servische culturele en religieuze erfgoed dat over Kosovo is verspreid. Na de inwerkintreding van de Kosovaarse grondwet op 15 juni 2008 is de taak van KFOR uitgebreid met het ondersteunen van de opbouw van een Kosovaarse veiligheidsstructuur, waaronder de opheffing van het *Kosovo Protection Corps* onder gelijktijdige opbouw van de *Kosovo Security Force* (KSF). De KPC is op 15 juni 2009 officieel opgeheven en sinds die datum is de KSF operationeel. Per december 2008 is de ondersteuning van EULEX aan het takenpakket van KFOR toegevoegd. Hiertoe zijn in goed overleg technische overeenkomsten opgesteld waarin de samenwerking wordt beschreven. Het gaat om afspraken op het gebied van rellenbestrijding, militaire ondersteuning bij politieoperaties, grensbewaking en inlichtingenuitwisseling en evacuatie. Door de bekende politieke problemen tussen de EU en de NAVO kunnen deze afspraken echter niet worden geformaliseerd. In de praktijk verloopt de samenwerking, onder andere door gezamenlijke oefeningen, goed.

Aanvankelijk bestond de troepenmacht uit ruim 50.000 militairen. Inmiddels is de sterkte teruggebracht naar circa 10.000 militairen, georganiseerd in vijf *Task Forces* (Centraal, Noord, Oost, Zuid en West).

Nederlandse bijdrage. Nederland levert vier staffunctionarissen aan het hoofdkwartier van KFOR te Pristina. Twee van hen houden zich bezig met de opbouw van de KSF. Voorts levert Nederland op nationale basis een *National Intelligence Cell* en een *National Support Element*, met in totaal vier militairen. Op verzoek van Duitsland heeft Nederland gedurende de eerste helft van 2009 een chirurgisch team van zeven militairen aan het Duitse Role-3 hospitaal te Prizren geleverd. De omvang van deze bijdrage maakt dat Nederland geen grote invloed op de missie heeft. Daarnaast heeft Nederland € 2,8 miljoen bijgedragen aan het *Trustfund* voor de ontmanteling van de KPC en de re-integratie van ex-KPC'ers in de Kosovaarse samenleving en € 1 miljoen aan het *Trustfund* ten behoeve van de opbouw van de KSF. De Nederlandse inzet onderstreept de betrokkenheid bij de missie en de Westelijke Balkan als geheel en verschaft het inzicht voor besluitvorming over de toekomstige bijdrage aan militaire operaties in deze regio.

EVALUATIE.

Resultaat. KFOR heeft tijdens en na de onafhankelijkheidsverklaring wezenlijk bijgedragen aan de handhaving van een '*Safe and Secure Environment*' in Kosovo. KFOR onderhoudt uitstekende contacten met EULEX. KFOR ondersteunt EULEX in geheel Kosovo.

Toekomst. Nederland handhaaft zijn bijdrage aan de staf van KFOR. In november 2009 is de Nederlandse bijdrage aan KFOR verlengd tot 1 oktober 2010. SACEUR heeft in 2009 zijn plan ontvouwd voor de terugtrekking van KFOR. SACEUR's plan voorziet in de reductie van KFOR (nu 10.000) tot de omvang van een *Deterrent Presence* van circa 2.200 militairen in een periode van een aantal jaren, in drie stappen en op basis van vastgestelde criteria. De NAVO-ministers van Defensie hebben ingestemd met dit plan, onder de voorwaarde dat iedere vervolgstap bij de reductie van KFOR door de NAR moet worden goedgekeurd en afhankelijk is van de politieke en veiligheidssituatie. Op basis van dit besluit zijn de KFOR- troepen per eind januari 2010 van 14.000 naar 10.000 teruggebracht.

Conclusie. In Kosovo is nog steeds geen sprake van een duurzaam stabiele en veilige situatie. Hoewel het accent van de internationale steun aan Kosovo op veiligheidsgebied verschuift naar de verbetering van de rechtsorde, blijft de aanwezigheid van een gewapende macht als veiligheidsgarantie vooralsnog nodig. De Nederlandse inbreng is bescheiden.

2.4 European Union Rule of Law Mission Kosovo (EULEX Kosovo)

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrond van deze missie is VN Veiligheidsraadresolutie 1244 van 10 juni 1999. Tot de missie is besloten met het EU Raadsbesluit van 4 februari 2008 met een mandaat tot 14 juni 2010. Deze missie beoogt de Kosovaarse autoriteiten te ondersteunen bij de opbouw van de rechtsstaat, in het bijzonder het justitiële en het politieapparaat en de douane. De missie heeft een uiteindelijke omvang van 1950 internationale politiefunctionarissen, rechters, openbare aanklagers en douaniers, ondersteund door een lokale staf van circa 1250 personen. Na een lang voortraject kon EULEX op 9 december 2008 uiteindelijk van start en bereikte zij op 6 april 2009 volledige operationele capaciteit. De missie is in staat gebleken zich ook in de door Servische Kosovaren bevolkte gebieden te ontplooien. De eerste evaluatie in EU-verband dateert van mei 2009 en richtte zich vooral op de ontplooiingsfase van de missie. Het is nog te vroeg om te

beoordelen in hoeverre EULEX heeft bijgedragen aan een goed functionerende politie, justitie en douane, maar tot dusverre zijn er belangrijke stappen gezet.

Op 15 november 2009 zijn in Kosovo lokale verkiezingen gehouden. Deze zijn, op een enkel incident na, rustig verlopen. Hiermee hebben de Albanese Kosovaren willen aantonen een democratie waardig te zijn. De opkomst onder de Servische Kosovaren was hoger dan verwacht, maar verschilde niet van de opkomst onder de Kosovaarse Turken of Bosniërs. In de gemeentes in Noord-Kosovo was de opkomst nog steeds zeer laag of zijn de verkiezingen zelfs uitgesteld. De uitkomsten van de verkiezingen zullen naar verwachting niet leiden tot een verandering in de huidige coalitieregering, ofschoon er wel grote spanningen bestaan in de coalitie. Nog steeds erkennen de meeste etnische Serviërs de onafhankelijkheid van Kosovo niet en zien zij in de regering in Belgrado de enige rechtmatige autoriteit. In het noordelijke deel van Kosovo, waar de etnische Serviërs de meerderheid vormen, en in enclaves verspreid door Kosovo zijn Servische parallelle bestuursstructuren actief. Vooral in het noorden van Kosovo kunnen de etnische Serviërs dankzij deze structuren een vrijwel autonoom bestaan leiden, zonder zich iets van de Kosovaarse autoriteiten in Pristina aan te trekken. Laatstgenoemden streven op hun beurt ontmanteling van deze structuren na. In het zuiden van Kosovo slagen zij hier redelijk in. Omringd door Kosovaarse Albanen beseffen de Kosovaarse Serviërs daar dat zij hun isolatie op den duur niet kunnen volhouden. Door de Servische bevolkingsgroep wordt EULEX in sommige gevallen geïdentificeerd met de Kosovaarse autoriteiten.

Nederlandse bijdrage. De toegezegde Nederlandse bijdrage bedraagt 40-60 personen waarvan ongeveer twintig van de Koninklijke Marechaussee. De bijdrage in oktober 2009 bedroeg 41 Nederlanders, te weten zeventien Koninklijke Marechaussee, twaalf politie, vijf deskundigen uit de justitie sector en zeven andere deskundigen.

EVALUATIE.

Resultaat. Na de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo moesten de NAVO (KFOR), de VN (UNMIK) en de EU (EULEX) hun onderlinge samenwerking opnieuw inrichten. Complicerende factor is vooral dat niet alle lidstaten van deze organisaties Kosovo hebben erkend, waardoor men gedwongen is "status-neutraal" te opereren. Ook de overdracht van enkele taken van UNMIK aan EULEX en de reductie van UNMIK als geheel, leidden tot de nodige hoofdbrekens, maar uiteindelijk stemde

SGVN Ban-ki Moon in met een structuur waarin EULEX formeel rapporteert aan New York maar operationeel ressorteert onder Brussel.

Het eerste jaar dat de missie actief was, is op een aantal terreinen vooruitgang geboekt, zoals bij de vervolging van oorlogsmisdadigers en de hervatting van de douanecontroles aan de grens met Servië. De grensbewaking en controle in Noord-Kosovo helpen bij het terugdringen van de criminele activiteiten in die regio, rechtszaken worden voortvarender ter hand genomen en het optreden van de Kosovaarse politie maakt ingrijpen van EULEX steeds vaker overbodig. De samenwerking tussen EULEX en KFOR verloopt daarnaast goed.

Toekomst. EULEX had begin 2010 een omvang van 1641 internationale en 1092 lokale functionarissen en was daarmee volledig operationeel. EULEX zal naar verwachting een belangrijke rol spelen in de verdere opbouw van de Kosovaarse rechtsstaat. De uitspraak van het Internationale Gerechtshof over de rechtmatigheid van de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo, verwacht in 2010, zal mogelijk voor een opleving van de onrust zorgen, maar kan ook openingen bieden om de patstelling met Servië te doorbreken. Het mandaat van EULEX loopt tot 14 juni 2010 en zal naar verwachting worden verlengd.

Conclusie. EULEX heeft een moeizame start gekend, maar levert thans een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de Kosovaarse rechtsstaat.

3 AFRIKA

3.1 UN Mission in Sudan (UNMIS)

Rechtsgrond en mandaat. De juridische basis van UNMIS is VN- Veiligheidsraadresolutie 1590 van 24 maart 2005, die met resolutie 1870 is verlengd tot 30 april 2010. UNMIS ziet toe op de uitvoering van de *Comprehensive Peace Agreement* (CPA). De CPA is en blijft de ruggengraat van de vrede in Soedan. Sinds de onafhankelijkheid van Soedan op 19 december 1955 is in dit land sprake van een slepend conflict tussen het islamitische noorden, dat grotendeels wordt beheerst door de (islamitische) Soedanese overheid, en het gedeeltelijk christelijke, gedeeltelijk animistische zuiden, waar in het bijzonder de (rebellen) beweging *Sudanese People's Liberation Movement* (SPLM) een grote rol speelt. Dit conflict wordt voortdurend verder gecompliceerd door lokale conflicten en de aanwezigheid van omvangrijke olievelden, voornamelijk in het gebied ten zuiden van de Noord-Zuid grenslijn van Soedan.

Na vredesonderhandelingen tussen het noorden en het zuiden werd in 2002 het zogenaamde *Machakos Protocol* getekend, een principeakkoord over het recht op zelfbeschikking voor het zuiden en over de scheiding van staat en religie. In 2003 en 2004 werd een aantal deelakkoorden gesloten op het gebied van militaire en veiligheidsaangelegenheden, de verdeling van de welvaart (in het bijzonder de inkomsten uit de oliewinning), de verdeling van de macht tussen het noorden en het zuiden en de positie van drie betwiste gebieden die geen deel uitmaken van het administratief-bestuurlijke Zuid-Soedan (te weten *Nuba Mountains*, *Southern Blue Nile* en *Abyei*). Uiteindelijk heeft dit geleid tot een alomvattend vredesakkoord, de CPA, die op 9 januari 2005 werd ondertekend. De belangrijkste punten uit de CPA zijn:

- De afkondiging van een staakt-het-vuren;
- In 2009 worden nationale verkiezingen³ gehouden;
- De Sharia is niet van toepassing op Zuid-Soedan en op niet-moslims in het noorden;
- Zuid-Soedan krijgt gedurende 6,5 jaar zelfbeschikkingsrecht, waarna in 2011 een referendum wordt gehouden over onafhankelijkheid;

³ De Soedanese nationale kiescommissie heeft de verkiezingen uitgesteld tot 11 april 2010.

- De opbrengsten uit de oliewinning worden evenredig verdeeld tussen het noorden en het zuiden.

Om het vredesproces te ondersteunen is op 24 maart 2005 de *United Nations Mission in Sudan* (UNMIS) gestart. UNMIS bestaat in totaal uit ongeveer 10.000 personen, waaronder een kleine 500 militaire waarnemers (UNMO's) en een kleine 700 politieofficieren (UNPOL's). De waarnemers en politiemensen voeren hun taken ongewapend uit en voor hun beveiliging is een VN-beschermingsmacht ontplooid. De omvang, kwaliteit en professionaliteit van deze *Force Protection*-eenheden zijn toereikend om VN-personeel de vereiste bescherming te bieden en om de opgedragen taken uit te voeren.

De UNMO's voeren hun werkzaamheden uit in kleine teams waarvan ook vertegenwoordigers van de voormalige strijdende partijen deel uitmaken. De UNMO's richten zich op het in kaart brengen van de militaire situatie en de integratie van de voormalige rebellen. Zij rapporteren hun waarnemingen aan de *Force Commander*. De UNPOL's richten zich op capaciteitsuitbreiding en kwaliteitsverbetering van de lokale politie.

De Nederlandse bijdrage. Nederland levert sinds 2006 aan UNMIS vijftien UNPOL's, van wie elf afkomstig zijn van de Koninklijke Marechaussee en vier van de politie, twaalf UNMO's en drie man stafpersoneel. Het kabinet heeft in het voorjaar van 2010 besloten de Nederlandse bijdrage aan deze missie te verlengen tot 13 april 2011. De Nederlandse waarnemers en politiefunctionarissen worden bij voorkeur en in overleg met de VN-autoriteiten ter plaatse in tweetallen ingezet. In 2009 hebben zich enkele incidenten voorgedaan waar Nederlands personeel bij betrokken was; zo is een Nederlandse UNMO enige uren gegijzeld door rebellen. Sinds 2009 levert Nederland samen met het VK een financiële bijdrage aan de *Joint Integrated Units* (JIU) voor basisvoorzieningen en –uitrusting. Nederland heeft voorts een financiële bijdrage aangekondigd voor de uitvoering van de *Disarmament, Demobilisation and Reintegration* (DDR-) strategie in de conflictgevoelige grensprovincies Blue Nile, Zuid-Kordofan en Abyei.

EVALUATIE.

Resultaat. De uitvoering van de CPA is een complex en tijdrovend proces en vordert langzaam. De vorming van de samengestelde eenheden van het regeringsleger en de SPLM, de JIU, verloopt moeizaam. De demilitarisatie van het

grensgebied en de scheiding tussen het regeringsleger en de SPLA tussen Noord- en Zuid-Soedan zijn daarentegen grotendeels voltooid. De veiligheidstaken zijn formeel overgedragen aan de JIU en geïntegreerde politie-eenheden. Nochtans blijft de veiligheidssituatie precair, mede in het licht van de onlangs gehouden verkiezingen, het referendum inzake onafhankelijkheid in 2011, vertragingen in het DDR-proces, de voor het zuiden teleurstellende uitslag van de volkstelling, de uitspraak van het Hof van Arbitrage over de toewijzing van de olievelden rondom Abyei aan het noorden, voedsel- en waterschaarste en de reactie op het door het Internationale Strafhof uitgevaardigde arrestatiebevel tegen president Bashir.

Toekomst. Er is in toenemende mate sprake van onderlinge strijd tussen bevolkingsgroepen in Zuid-Soedan. Het Zuid-Soedanese leger en de politie zijn onvoldoende in staat de veiligheid van de bevolking te garanderen. Ook het grensgebied tussen Noord en Zuid, waaronder Abyei, blijft zeer conflictgevoelig. De JIU zijn in onvoldoende mate een stabiele factor bij toenemende spanningen in het grensgebied.

Conclusie. UNMIS ondersteunt de uitvoering van de CPA. Een voortgezette inzet van UNMIS is noodzakelijk voor het nakomen van de afspraken uit de CPA. In de praktijk blijkt het goed gekwalificeerde Nederlandse personeel een zeer gewaardeerde, positieve invloed te hebben op het functioneren van de teams en de teamsites waarin zij werken.

3.2 European Union Force Tsjaad/Centraal Afrikaanse Republiek (EUFOR Tsjaad/CAR)

Nederland heeft in 2008 en 2009 een verkenningspeloton van het Korps Mariniers aan de EU-missie in Tsjaad geleverd. Deze bijdrage is beëindigd in maart 2009. Over deze inzet is een eindevaluatie opgesteld (Kamerstuk 29521 nr. 118 van 13 oktober 2009).

3.3 Escorte van WFP-zeetransporten en anti-piraterijoperaties voor de kust van Somalië

Nederland heeft in 2009 zowel aan de NAVO-operatie *Allied Protector* als aan de EU-operatie *Atalanta* deelgenomen door het leveren van een fregat voor een periode van enkele maanden. Over de deelname aan *Allied Protector* met Hr.Ms. De Zeven Provinciën is reeds een eindevaluatie aan de Kamer gestuurd (Kamerstuk 29521 nr.

132 van 12 januari 2010). De Kamer zal voor juli 2010 ook een eindevaluatie ontvangen van de inzet van Hr.Ms. Evertsen in operatie *Atalanta*.

3.4 UN/AU Mission in Darfur (UNAMID)

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrondslag voor UNAMID is VN-Veiligheidsraadresolutie 1769 van 31 juli 2007. Met resolutie 1881 is het mandaat verlengd tot 31 juli 2010. De taak van UNAMID is het beschermen van burgers, het bijdragen aan de veiligheid ten behoeve van de levering van humanitaire hulp, het monitoren en verifiëren van de vredesovereenkomsten, het ondersteunen van het politieke proces, het bevorderen van de mensenrechten en het monitoren van de situatie aan de grenzen met Tsjaad en de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR). Tussen de veldhoofdkwartieren van UNAMID en EUFOR Tsjaad/CAR werden rapporten uitgewisseld over onder andere rebellenbewegingen en vluchtelingenstromen.

In de drie westelijke provincies van Soedan, een gebied dat bekend staat als Darfur, is begin 2003 een gewapende strijd ontstaan tussen de Soedanese regeringstroepen en twee rebellenbewegingen (de *Sudan Liberation Movement/Army* (SLM/A) en de *Justice and Equality Movement* (JEM)). Deze rebellenbewegingen streden voor meer regionale macht en tegen marginalisering van de regio. In april 2004 kwamen de strijdende partijen in N'Djamena (Tsjaad) een wapenstilstand overeen. De regering van Soedan zegde toe de veiligheid in Darfur te zullen herstellen, de Arabische milities (de zogenaamde Janjaweed) te ontwapenen en gaf de Afrikaanse Unie (AU) toestemming de naleving van de *Cease Fire Agreement* door middel van een waarnemingsmissie te monitoren: de *African Union Mission in Sudan* (AMIS). De Veiligheidsraad van de VN heeft deze afspraken in juli 2004 vastgelegd in resolutie 1556. Deze afspraken zijn echter door betrokkenen geschonden. Ondertussen werd AMIS verbreed tot een op hoofdstuk VI van het VN-handvest geschoeide vredesmissie.

Na ondertekening van de overeenkomst in N'Djamena hebben de partijen de vredesonderhandelingen onder leiding van de AU in Abuja (Nigeria) voortgezet. Op 5 mei 2006 werd hier een vredesakkoord, de *Darfur Peace Agreement* (DPA), getekend door de Soedanese regering en één rebellenbeweging: de factie van de SLM die geleid wordt door Minni Minawi. De DPA bevat naast bepalingen over de veiligheid en machtsverdeling ook afspraken over de verdeling van de welvaart en de wederopbouw. De internationale gemeenschap heeft diverse pogingen gedaan om de niet-ondertekenaars te overtuigen de DPA eveneens te ondertekenen. In

2009 weigerden de belangrijkste twee rebellenbewegingen, de Wahid-factie van de SLM en de JEM, het akkoord te tekenen. Als gevolg van interne meningsverschillen is de Wahid-factie vervolgens versplinterd in enkele kleine groeperingen. Samen vormen deze anti-DPA groeperingen het *National Redemption Front* (NRF) dat diverse militaire acties heeft uitgevoerd. Bovendien zijn in 2009 nieuwe facties gevormd die ook acties uitvoeren. De veiligheidssituatie in Darfur wordt verder ondermijnd door criminele bendes en de beschuldigingen over en weer van Soedan en Tsjaad over steun aan elkaars rebellenbewegingen. Er is zelfs sprake geweest van gewapende incidenten tussen de beide regeringslegers.

In samenspraak met de regering van Soedan, de AU en regionale politieke leiders heeft de VN-Veiligheidsraad besloten een plan te ontwikkelen om AMIS te ondersteunen en om te vormen tot een hybride VN/AU operatie onder de naam *UN/AU Mission in Darfur* (UNAMID). Hiertoe werd na lange en moeizame onderhandelingen met de regering van Soedan op 31 juli 2007 VN-Veiligheidsraadresolutie 1769 aangenomen. Op 31 december 2007 werd de AMIS-missie overgenomen door UNAMID.

Nederlandse bijdrage. Nederland leverde in 2009 twee stafofficieren aan UNAMID. Zij zijn werkzaam als *Senior Staff Officer Joint Logistic Operations* en *Staff Officer Cease Fire Committee* op het UNAMID-hoofdkwartier te El Fasher, Darfur. Door visa-problemen zijn deze functies niet altijd bezet geweest. Verder ondersteunt Nederland op bilaterale basis het Amerikaanse ACOTA-trainingsprogramma gedurende drie jaar met een bijdrage van € 5,6 miljoen per jaar. Hiermee worden Afrikaanse vredestroepen opgeleid voor inzet op het Afrikaanse continent, onder meer UNAMID. Voorts heeft Nederland 25 militaire voertuigen, twee bergingsvoertuigen en 3.000 scherpwerende vesten gedoneerd aan Rwandese vredestroepen die worden ingezet in Darfur. Ten slotte zorgde Nederland in samenwerking met Canada voor de uitrusting van Oegandese politietroepen die in UNAMID worden ingezet. In 2009 heeft Nederland besloten geen ondersteunende militaire eenheid (veldhospitaal) te leveren aan UNAMID.

EVALUATIE.

Resultaat. De opbouw van UNAMID tot de voorziene sterkte van 19.555 militairen en 6.000 politiefunctionarissen loopt aanmerkelijke vertraging op. Enerzijds is het gebrek aan uitrusting en een lage trainingsstandaard van de Afrikaanse troepenleverende landen hier debet aan, anderzijds speelt de weigering van Soedan

om een belangrijk aantal niet-Afrikaanse landen deel te laten uitmaken van UNAMID een belemmerende rol. Ook frustreert Soedan de ontplooiing door de trage visum- en inklaringsprocedures voor het UNAMID-personeel. Daarbij komt het voor dat materieeltransporten opzettelijk worden vertraagd. Ook de aflossing van Nederlands militair personeel wordt en werd hierdoor regelmatig belemmerd. Binnen UNAMID bestaat een groot gebrek aan essentiële capaciteiten, zoals grond- en luchttransport en gevechtshelikopters. Als gevolg van diverse gewelddadige acties, veelal gerelateerd aan banditisme, zijn in 2009 vijf UNAMID-militairen omgekomen.

Toekomst. De door Nederland gevulde positie van *Senior Staff Officer Joint Logistic Operations* zal naar verwachting in het voorjaar van 2010 komen te vervallen. Nederland gaat mogelijk (een) andere functie(s) binnen het hoofdkwartier van UNAMID vullen.

Conclusie. De Nederlandse inbreng in UNAMID is zeer bescheiden en was mede bedoeld ter voorbereiding op een grotere bijdrage. Dat neemt niet weg dat Nederland zich op verschillende fronten blijft inzetten voor een effectief functionerende operatie.

3.5

SSR Mali

Rechtsgrond en mandaat. Het doel van de in Bamako, Mali gevestigde *Ecole de Maintien de la Paix* (EMP) "Aliou Blondin Beye" is het versterken van het Afrikaanse vermogen om *Peace Support Operations* (PSO) op het continent met eigen Afrikaanse eenheden te kunnen uitvoeren. De EMP is een van de pilaren van de *African Peace and Stability Architecture*. Prioriteit hebben de landen van de West-Afrikaanse *Economic Community Of West African States* (ECOWAS) organisatie, die ongeveer 65 procent van het aantal beschikbare cursusplaatsen bezetten. De overige cursusplaatsen worden gevuld door deelnemers uit andere Afrikaanse regio's en in mindere mate "overige" landen. ECOWAS heeft de EMP aangewezen als haar regionale vredesschool op tactisch niveau (tot en met het brigadeniveau). Het cursusaanbod behelst een aantal generieke cursussen, waarin onder andere kennis wordt overgedragen over commandovoering en troepenaanvoering en over de werkwijzen van een bataljons- en brigadecommandopost tijdens een internationale PSO-missie. Daarnaast worden specifieke cursussen gegeven, zoals *Civil Military Cooperation* (CIMIC), operationele logistiek, VN-waarnemer en UNPOL/CIVPOL. Opgeleide militairen en politiefunctionarissen zijn onder andere ingezet bij diverse vredesmissies en crisisbeheersingsoperaties in Afrika, zowel in VN-, AU-, als ECOWAS-verband. De training wordt zoveel mogelijk voorbereid in samenspraak

met het *Kofi Annan International Peacekeeping Training Centre* in Accra, de *International Association of Peacekeeping Training Centres* en de *African Peace Support Trainers Association*. De EMP speelt, in nauwe samenwerking met de militaire poot van ECOWAS, een steeds grotere rol bij de opbouw van de *ECOWAS Standby Force* (ESF), een van de vijf regionale brigades van de *African Union Standby Force* (ASF).

Nederlandse bijdrage. Nederland ondersteunt sinds 2003 de EMP. Tot 2007 heeft Nederland geïnvesteerd in de bouw van de school. Op verzoek van de Malinese schoolleiding is een aantal westerse officieren opgenomen in de staf van de EMP. In dit kader is sinds oktober 2006 een Nederlandse officier op de EMP in Mali geplaatst. Hij functioneert op de school als *Chef d'Études et Doctrine*. De functie omvat onder andere het (her)schrijven, ontwikkelen en doceren van cursussen en het implementeren van duidelijke doctrines en procedures die bij vredesmissies worden gebruikt. Daarnaast onderhoudt hij contacten met de internationale organisaties die zich bezighouden met de Afrikaanse vredes- en veiligheidsarchitectuur, zoals de VN, de EU, en de *International Association of Peace Training Centers*. Nederland heeft van 2007 tot en met 2009 € 1,5 miljoen per jaar meebetaald aan de operationele kosten en de trainingsactiviteiten van de EMP.

EVALUATIE.

Resultaat. De bijdrage van de Nederlandse officier aan EMP wordt gewaardeerd. Door de Nederlandse bijdrage hebben de contacten met andere internationale organisaties en aan vredesoperaties gerelateerde opleidingsinstituten zich kunnen verdiepen.

Toekomst. Op grond van het huidige beleid voor ondersteuning van de opbouw van Afrikaanse vredeshandhavingcapaciteiten ligt de nadruk op de ondersteuning van landen uit het Grote Meren Gebied en de Hoorn van Afrika en op overwegend financiële ondersteuning van de *African Peace and Stability Architecture*. De personele steun aan de EMP, die zich overwegend op West-Afrikaanse landen richt, zal in dit kader tegen het licht gehouden worden. De plaatsingstermijn van de huidige Nederlandse officier eindigt op 30 mei 2011.

Conclusie. Nederland levert in Mali een beperkte maar zinvolle bijdrage aan de ontwikkeling van de Afrikaanse capaciteiten voor het uitvoeren van crisisbeheersingsoperaties.

3.6 SSR Burundi

Rechtsgrond en mandaat. Op 10 april 2009 heeft Nederland voor de duur van acht jaar een *Memorandum of Understanding* gesloten met Burundi over de uitvoering van een bilateraal *Security Sector Development* (SSD-) programma. Dit bilaterale programma kan worden aangemerkt als een intensivering van de Nederlandse betrokkenheid in Burundi. Het programma omvat in totaal een dertigtal projecten die zich richten op de verdere professionalisering van het Burundese leger, de Burundese politie en de ontwikkeling van het democratisch toezicht op de veiligheidssector.

Nederlandse bijdrage. Nederland heeft tot de zomer van 2009 één officier aan de VN-missie in Burundi (BINUB) geleverd. De BINUB-missie richt zich op het ondersteunen en uitvoeren van de overeenkomsten die op 7 september 2006 tijdens het staakt-het-vuren in Dar es Salaam werden gesloten tussen de nieuwe regering en de laatste rebellengroep *Palipehutu-FNL*. Het gaat hierbij voornamelijk om assistentieverlening bij SSR en de re-integratie van ex-combattanten. Op verzoek van de Burundese regering ondersteunt BINUB ook op het gebied van *Rule of Law*, *Good Governance* en de opbouw van vrije pers en media.

De Nederlandse activiteiten zijn voortgezet binnen het bilaterale SSD-project. De structurele Nederlandse bijdrage bestaat uit twee officieren en een civiele adviseur. Eén officier is geplaatst bij de Directeur Generaal *Planification et Strategie* van het Burundese ministerie van Defensie. Hij adviseert onder meer bij de ontwikkeling van beleid en doctrine. Daarnaast stelt Nederland een officier ter beschikking als projectcoördinator binnen een Nederlands-Burundese projectorganisatie die is belast met de voorbereiding en uitvoering van de in het SSD-programma overeengekomen projecten. Door het ministerie van Binnenlandse Zaken is bovendien een strategisch adviseur geplaatst op het ministerie van Publieke Veiligheid, dat verantwoordelijk is voor de politie.

Nederland zet verder op incidentele basis militairen in ten behoeve van de uitvoering van dertien militaire projecten die in het kader van het SSD-programma zijn geïdentificeerd. Zo hebben in september en oktober 2009 39 genisten de opbouw van de constructiecapaciteit van de Burundese genie ondersteund in een gezamenlijk bouwproject. Andere projecten zijn bijvoorbeeld een ethiekproject, de overdracht van vrachtauto's inbegrepen een bijbehorende opleiding voor Burundees onderhoudspersoneel en rij-instructeurs, de renovatie van kazernes, een

scholingsproject voor militaire topmanagers en verbetering van de informatie-uitwisseling op het Burundese Ministerie van Defensie.

EVALUATIE.

Resultaat. De Nederlandse bijdrage bevordert in belangrijke mate de professionalisering van de Burundese veiligheidsorganen en de hervorming van de strijdkrachten en de politie en daarmee, indirect, aan een verhoging van de veiligheid van de Burundese burgers.

Toekomst. Het SSD-programma zal in 2010 verder worden geïmplementeerd. De bilaterale SSD-activiteiten zullen doorlopen in 2010 en de jaren daarna. De veiligheidssector, vooral de politie, zal een cruciale rol spelen bij een vreedzaam verloop van de verkiezingen in juni 2010. De steun aan de veiligheidssector vormt daarmee een belangrijk onderdeel van de conflictpreventie in Burundi en past in het Nederlandse fragiele statenbeleid. Trainingen van leger en politie in ethiek en de omgang met de bevolking zijn daarom zo vroeg mogelijk in het SSD-programma gepland.

Conclusie. De bilaterale SSD-activiteiten met Burundi verlopen naar tevredenheid van beide partijen en hebben een duidelijke toegevoegde waarde. Dit is bevestigd tijdens de politieke dialoog in februari 2010, waarin de Nederlandse ministers van Buitenlandse Zaken, van Defensie en voor Ontwikkelingssamenwerking het SSD-programma en de ontwikkelingen in Burundi bespraken met de Burundese ministers van Buitenlandse Zaken, Defensie en Publieke Veiligheid.

3.7 EUSEC in de Democratische Republiek Congo

Rechtsgrond en mandaat. Op uitnodiging van de Congolese regering voert de EU een missie uit in de Democratische Republiek Congo (DRC). Het mandaat van de *European Union Security Force* (EUSEC) is vastgelegd in het EU-Raadsbesluit 2005/355/CFSP van 2 mei 2005 en is verlengd tot 30 september 2010. De voornaamste reden voor de voortdurende instabiliteit in de DRC is dat er onvoldoende vooruitgang wordt geboekt bij de ontwapening van de rebellen en de vorming van een nieuw, geïntegreerd Congolees leger, de *Forces Armées de la République Démocratique du Congo* (FARDC). Nederland spant zich voornamelijk in EU-verband met de Congolese regering en internationale partners in om in dit kader de hervorming van de veiligheidssector voortvarend ter hand te nemen. Hieruit is onder andere de Europese (SSR-) missie EUSEC DRC voortgekomen. EUSEC DRC

geeft sinds 2005 advies over en assisteert de Congolese militaire autoriteiten bij de verdere (structurele) vorming van de FARDC. In de training en opleiding van de soldaten, die ten dele afkomstig zijn uit voormalige rebellenbewegingen, wordt aandacht besteed aan onderwerpen zoals mensenrechten, goed bestuur, transparantie en respect voor de rechtsstaat.

Verder wordt onder de paraplu van EUSEC een financieel project uitgevoerd dat de – voor de lokale veiligheid belangrijke – registratie van FARDC-militairen en de directe betaling van soldij aan FARDC-soldaten verbetert, controleert en transparant maakt.

Nederlandse bijdrage. In het kader van de EUSEC-missie levert Nederland één officier voor de strategische regeringsadvisering in Kinshasa en twee militairen voor het financiële project van EUSEC in het oosten van de DRC. De eerstgenoemde is werkzaam bij het kabinet van de Congolese minister van Defensie, de laatste twee zijn werkzaam in het oosten van de DRC (Kisangani en Goma) en ondersteunen daar *Human Resource Management*. Dit doen zij voornamelijk door het opzetten van een computerdatabase en het verwerken van biometrische gegevens ten behoeve van het betalingssysteem voor de FARDC.

EVALUATIE.

Resultaat. Veranderingen in het Congolese defensieapparaat worden gehinderd door bureaucratie, corruptie, nepotisme, gebrek aan ICT-middelen en incompetentie. Het EUSEC-commentaar op een reorganisatieplan voor het defensieapparaat is grotendeels overgenomen, maar de uitvoering van het herziene plan is nog niet ter hand genomen. De invoering van het betalingssysteem voor de FARDC verloopt moeizaam. De oorzaak hiervan is voor een deel gelegen in de chaotische integratie van een deel van de *Congrès National pour la Défense du Peuple* (CNDP) in de FARDC en een ingevoerde herbenaming van FARDC-eenheden. Ook de distributie van identiteitspassen liep hierdoor vertraging op

Toekomst. De voortzetting van de Nederlandse bijdrage aan EUSEC staat momenteel niet ter discussie.

Conclusie. Het proces van *Security Sector Reform* in de DRC verkeert in een beginnend stadium en verloopt moeizaam. Nederland levert een kwantitatief zeer bescheiden bijdrage aan dit proces.

4 MIDDEN OOSTEN

4.1 NATO Training Mission in Iraq (NTM-I)

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrondslag voor de aanwezigheid van NTM-I in Irak wordt gevormd door het *Memorandum of Understanding* van 8 april 2009 tussen de NAVO en Irak, waarin wordt onderstreept dat NTM-I op verzoek van de Iraakse regering in Irak aanwezig is. Sinds februari 2005 neemt Nederland deel aan de *NATO Training Mission* in Iraq (NTM-I). Deze trainingsmissie ondersteunt de opbouw van de Iraakse militaire veiligheidsdiensten, teneinde de Iraakse overheid in staat te stellen de veiligheid van haar burgers te waarborgen. Duurzame veiligheid en stabiliteit zijn een voorwaarde voor blijvend vertrouwen van de Iraakse bevolking in een democratisch tot stand gekomen bestuur. Een stabiel Irak is van groot belang voor de stabiliteit van de regio.

De nadruk van de missie ligt sinds 2008 op advisering en begeleiding. In 2009 is een begin gemaakt met leiderschapstraining voor marine en luchtmacht, training van gendarmerie- en grensbeveiligingseenheden en het opzetten van opleidingsinstituten voor politie en krijgsmacht.

De juridische status van NTM-I is in juli 2009 vastgelegd in een *Long Term Agreement* tussen de Iraakse regering en de NAVO. Deze is echter nog niet in werking getreden omdat de Iraakse *Council of Representatives* hiermee nog niet heeft ingestemd. Tot dat moment is de juridische status van het personeel gewaarborgd door een briefwisseling tussen de Iraakse nationale veiligheidsadviseur en de SG NAVO.

Nederlandse bijdrage. Nederland levert sinds het begin van de missie een bijdrage. De Nederlandse deelname is in 2009 teruggebracht tot vijf militairen. In december 2009 heeft de regering besloten de Nederlandse deelname aan NTM-I te verlengen tot en met 31 december 2010 (Kamerstuk 29521 nr. 128 van 16 december 2009).

EVALUATIE.

Resultaat. De Iraakse autoriteiten hebben aangegeven zeer tevreden te zijn met de tot dusver behaalde resultaten. Op 6 juli 2009 werd een mijlpaal bereikt toen drie Iraakse commandocentra het predikaat *Fully Operational Capable* kregen. De

Nederlandse bijdrage aan NTM-I heeft een prominente rol gespeeld bij de totstandkoming van deze centra.

Toekomst. Voor 2010 is in overleg met de Irakese regering een plan opgesteld om de bereikte resultaten te behouden en het programma aan te vullen met additionele trainings- en mentoringsactiviteiten. De politieke machtsbalans in Irak is na de recente verkiezingen nog niet uitgekristalliseerd. In de nationale politiek is nog besluitvorming nodig over een aantal belangrijke onderwerpen, zoals de oliewetgeving, de benodigde herziening van de grondwet en de status van de zogenaamde *disputed territories*, waaronder Kirkuk.

Conclusie. NTM-I boekt vooruitgang. De Nederlandse bijdrage aan NTM-I is, hoewel relatief gering, van hoge kwaliteit en draagt zonder meer bij aan de doelstellingen van de missie.

4.2 **European Union Border Assistance Mission (Rafah)**

Rechtsgrond en mandaat. Nadat Israël zich in de zomer van 2005 terugtrok uit de Gazastrook werd een *Agreement on Movement and Access 2005* (AMA) gesloten tussen Israël en de Palestijnse autoriteit (PA). Deze overeenkomst beoogde de bewegingsvrijheid van de Palestijnen te vergroten. De grensovergang vanuit de Gazastrook naar Egypte bij Rafah is daarbij cruciaal. Op verzoek van de PA en Israël vervult de EU een *third party presence* door middel van EUBAM Rafah. Tot de missie is besloten met het Raadsbesluit 2005/889/CFSP van 12 december 2005. De EU *Border Assistance Mission Rafah* (EUBAM Rafah) vormt de derde partij bij de grensovergang Gaza-Egypte en heeft als taak actief de grensbewaking van het Rafah *Crossing Point* door de PA te monitoren en te begeleiden. De missie omvat waarneming en capaciteitsopbouw van de Palestijnse grenswachten. De missie is op 25 november 2005 van start gegaan maar is sinds juni 2007 na de machtsovername in de Gazastrook door Hamas niet meer operationeel. Het mandaat van de missie is op verzoek van Israël en de PA ondanks de "slapende" status verlengd tot 24 mei 2010.

Nederlandse bijdrage. Nederland heeft in 2009 drie militairen *stand-by* gehouden ten behoeve van EUBAM Rafah. In de periode januari tot en met mei 2009 is één militair van de Koninklijke Marechaussee, belast met planningstaken, werkelijk uitgezonden.

EVALUATIE.

Resultaat. Na de machtsovername door Hamas in de Gazastrook in juni 2007 zijn de activiteiten van de missie tot nader order stilgelegd. De missie wordt in afgeslankte vorm in stand gehouden voor het geval de werkzaamheden bij Rafah weer mogelijk worden.

Toekomst. Er is vooralsnog geen uitzicht op een verbetering van de situatie in de Gazastrook en een hervatting van de missie op korte termijn lijkt onwaarschijnlijk.

Conclusie. Als *third party* is EUBM Rafah afhankelijk van de opstelling van de twee conflictpartijen en heeft geen zelfstandige mogelijkheden de uitvoering van haar mandaat te forceren. De Nederlandse bijdrage in 2009 was zeer beperkt.

4.3 UN Truce Supervision Organization (UNTSO)

Rechtsgrond en mandaat. In juni 1948 is de vredesoperatie *United Nations Truce Supervision Organization* (UNTSO) van start gegaan. De rechtsgrond voor UNTSO berust op VN-Veiligheidsraadresolutie 50 van 29 mei 1948. Deze blijft geldig totdat zij wordt ingetrokken. De missie ziet toe op de handhaving van de bestandslijnen tussen Israël en zijn buurlanden. De omvang van UNTSO bedroeg in 2009 150 *United Nations Military Observers* (UNMO's) en ongeveer 220 personen behorend tot de civiele staf. In de evaluatieperiode hebben 23 landen deelgenomen aan UNTSO.

UNTSO bestaat, sinds de reorganisatie van 2008, uit twee observatiegroepen: de *Observer Group Lebanon* (OGL) en de *Observer Group Golan* (OGG). Verder heeft UNTSO *Liaison Offices* in Beiroet (Libanon), Ismalia (Egypte), Damscus (Syrië) en op ad hoc basis in Amman (Jordanië). Het UNTSO-hoofdkwartier bevindt zich in Jeruzalem. Het observeren van de bestandslijnen door UNTSO gebeurt onder operationele controle van de VN-veiligheidstroepen ter plaatse. In Libanon betreft het de *UN Interim Force in Lebanon* (UNIFIL) en op de Golanhoogte de *UN Disengagement Observer Force* (UNDOF).

De UNMO's hebben als taak het toezien op de naleving van de bestaande vredes- en bestandsafspraken. Dit toezicht vindt plaats vanuit een aantal vaste observatieposten verdeeld over Israël, Libanon en Syrië en door middel van patrouilles. Tot het takenpakket van de waarnemers behoort onder andere het

onderzoeken van incidenten en gebeurtenissen en het onderhouden van contacten met de lokale bevolking en hulpverleningsorganisaties. In beginsel wordt elke waarnemer gedurende de uitzending zowel op Israëliisch als Arabisch grondgebied ingezet voor observatietaken.

De situatie in de gebieden waar UNTSO de werkzaamheden verricht, worden in de OGG omschreven als rustig, in Jeruzalem en in Zuid Libanon (OGL) als licht gespannen.

Nederlandse bijdrage. Nederland neemt sinds 1956 deel aan deze missie en daarmee is UNTSO de oudste nog actieve Nederlandse missie. In 2009 bestond de Nederlandse UNTSO-deelname uit twaalf militairen. Omdat deelname aan deze missie als plaatsing geldt, kunnen de gezinnen van de militairen in het uitzendgebied verblijven, hoewel nauwelijks gebruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid. Indien de veiligheidssituatie dat vereist, kunnen de gezinsleden van de waarnemers op zeer korte termijn naar Nederland terugkeren. De Nederlandse waarnemers worden hoofdzakelijk ingezet in de OGG, de OGL en in Jeruzalem, deels op leidinggevende posities.

EVALUATIE.

Resultaat. De activiteiten van UNTSO dragen bij aan de relatieve rust in het grensgebied tussen Israël, Libanon en Syrië.

Toekomst. De Nederlandse bijdrage aan UNTSO wordt in 2010 ongewijzigd voortgezet.

Conclusie. De veiligheidssituatie in het grensgebied van Israël, Jordanië en Syrië is nog steeds gespannen. De aanwezigheid van UNTSO is daarom nog van belang. De Nederlandse bijdrage aan UNTSO is gezien haar omvang en kwaliteit nog steeds relevant.

5 AZIË

5.1 European Union Police Mission in Afghanistan

Rechtsgrond en mandaat. De rechtsgrondslag voor EUPOL Afghanistan is gelegen in de uitnodiging van de Afghaanse regering uit 2007, gevolgd door VN-Veiligheidsraadresolutie 1746 van 23 mei 2007. Met het EU-Raadsbesluit 2007/369/CFSP van 30 mei 2007 is EUPOL Afghanistan voor de duur van drie jaar geactiveerd. Momenteel wordt in de EU gesproken over verlenging van de missie met drie jaar tot 1 juni 2013. De Nederlandse bijdrage was oorspronkelijk voor de duur van één jaar vanaf het moment van uitzending. De deelname aan de EUPOL-missie is sindsdien stilzwijgend verlengd.

Capaciteitsopbouw. Functionerende Afghaanse veiligheidsstructuren, zoals de *Afghan National Police (ANP)* en het *Afghan National Army (ANA)*, zijn van groot belang om duurzame stabiliteit in Afghanistan tot stand te brengen. Het is een voorwaarde voor het op termijn beëindigen van de internationale (militaire) presentie. De rechtsstaat in Afghanistan is op dit moment nog gebrekkig en de Afghaanse politiemacht is zwak. De politie is nog niet in staat zelfstandig de rechtsorde te handhaven als gevolg van een tekort aan mankracht, ondermaatse opleidingen en materieel, een ineffectieve organisatie en wijdverbreide corruptie. Er is dan ook dringend behoefte aan capaciteitsopbouw. EUPOL richt zich vooral op de training, begeleiding en advisering van het midden en hogere politiekader op centraal, regionaal en provinciaal niveau. Daarnaast richt de missie zich sinds 2009 ook op versterking van de bredere *rule of law*-keten. De missie levert tevens een bijdrage aan de internationale coördinatie van de politiehervormingen in Afghanistan binnen de *International Police Coordination Board (IPCB)*.

De behoefte aan de opbouw van de Afghaanse politie heeft in 2009 ook geleid tot het initiatief de *European Gendarmerie Force (EGF)* in Afghanistan in te zetten als bijdrage aan de *NATO Training Mission in Afghanistan (NTM-A)*. Nederland hecht er aan dat deze NAVO-inzet, die onderdeel is van ISAF, complementair is aan en gecoördineerd wordt met bijdragen van andere spelers zoals EUPOL.

Nederlandse bijdrage. Nederland levert twintig personen aan EUPOL. Drie marechassees en vier civiele politiemensen werken in Uruzgan op het *police training centre*. Een marechaussee en een civiele politievertegenwoordiger zijn werkzaam op het EUPOL-hoofdkwartier voor de zuidelijke regio op *Kandahar Airfield*.

Acht civiele politiemensen en drie extern geworven civiele experts werken op het EUPOL Hoofdkwartier in Kaboel.

Nederland heeft gepleit voor de oprichting van EUPOL en is voorstander van verlenging van het mandaat van de missie tot 2013. De missie is vooral van belang omdat de EU hiermee haar bijdrage aan de opbouw en stabilisatie van Afghanistan intensiveert. De hervorming van de veiligheidssector is bovendien een eerste prioriteit van de internationale gemeenschap, en het belang van een effectieve politiemacht naast een goed functionerend leger wordt steeds breder onderkend. Daarnaast groeit ook het besef dat de bredere *rule of law*-keten in Afghanistan versterkt moet worden. Nederland heeft bij de EU een hogere bijdrage van de lidstaten aan EUPOL bepleit. Inmiddels heeft Nederland de eigen bijdrage uitgebreid. Naar aanleiding van een bezoek aan Afghanistan in september 2009 kondigde de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Nederlandse inzet in het kader van EUPOL te willen uitbreiden (van tien naar negentien). De minister van Justitie kondigde aan eveneens bereid te zijn personeel ter beschikking van de missie te stellen.

Nederland is ook bilateraal in 2009 zeer actief gebleven op het terrein van verbetering van de politiecapaciteit in Afghanistan. In Uruzgan heeft Nederland materieel geleverd voor de basisuitrusting van de Afghaanse politie. Uit het Stabiliteitsfonds zijn voorts middelen toegewezen voor onder andere de bouw van politiekantoren en *checkpoints*, een politietrainingscentrum en een veiligheidscoördinatiecentrum in Uruzgan. Daarnaast werd het *Law and Order Trustfund* (LOTFA), waaruit politiesalarissen betaald worden, wederom door Nederland gesteund met een (jaarlijkse) bijdrage van € 10 miljoen.

EVALUATIE.

Resultaat. Onder de leiding van *Head of Mission*, Kai Vittrup, heeft EUPOL zijn startproblemen overwonnen en vorderingen gemaakt bij de politietraining. Reeds in 2008 werd besloten de inzet van EUPOL in Afghanistan te versterken met als doelstelling de omvang van deze politiemissie op termijn te verdubbelen naar een sterkte van 400 internationale medewerkers. Daarmee zal de missie zich onder andere meer gaan toeleggen op de brede *rule of law*-sector. De missie is intussen gegroeid tot een omvang van 290 personen; door tegenvallende bijdragen van een aantal lidstaten is de voorgestelde sterkte van 400 medewerkers nog niet gehaald.

Naast 21 EU-lidstaten nemen Canada, Kroatië, Nieuw-Zeeland en Noorwegen deel aan de missie.

EUPOL is tegenwoordig actief in zestien provincies van Afghanistan, met het zwaartepunt in de hoofdstad Kaboel. De missie levert mentoren voor de Afghaanse ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie en het Openbaar Ministerie. Daarnaast maakt EUPOL deel uit van de IPCB en ondersteunt de missie het IPCB-secretariaat. *Head of Mission* Vittrup heeft tevens een goede samenwerking tot stand gebracht met de Afghaanse minister van Binnenlandse Zaken Hanif Atmar. De missie heeft verder samen met het VN *Development Programme* (UNDP) een omvangrijk trainingsprogramma uitgevoerd om de Afghaanse politie voor te bereiden op de verkiezingen van 20 augustus 2009. Daarnaast heeft de missie een *train the trainer*-programma opgezet om Afghaanse trainers op te leiden die vervolgens in trainingcentra zullen worden ingezet om hun collega's te helpen trainen. Een trainingsprogramma is in voorbereiding om op provinciaal niveau de Afghaanse politie en aanklagers beter te laten samenwerken. In Uruzgan heeft Nederlands EUPOL-personeel meerdere projecten verzorgd ter professionalisering van Afghaans politiepersoneel.

Toekomst. Een succesvolle exit-strategie in Afghanistan is in hoge mate afhankelijk van een goed functionerend Afghaans veiligheidsapparaat. De ontwikkeling van de Afghaanse politie loopt achter bij die van onder andere het leger en ook de rechtsketen blijft gebrekkig. Daarom is EUPOL een nuttig instrument om te blijven werken aan de ontwikkeling van de Afghaanse politie. Nederland is dan ook voornemens om aan EUPOL te blijven bijdragen als het mandaat van de missie wordt verlengd.

Conclusie. EUPOL heeft in 2009 vooruitgang geboekt en resultaten behaald. De Nederlandse bijdrage aan EUPOL bevordert de opbouw van het Afghaanse veiligheidsapparaat.

6 FINANCIËEL

De Nederlandse bijdrage aan kleinschalige missies bestaat over het algemeen uit menskracht en niet zozeer uit het beschikbaar stellen van materieel. Hierdoor blijven de additionele uitgaven die voor rekening van HGIS komen veelal beperkt tot enkele honderdduizenden euro's per missie. De additionele uitgaven betreffen voornamelijk uitgaven in het kader van de regeling 'Voorzieningen bij Vredes- en Humanitaire Operaties (VVHO-toelage)', de zogenaamde uitzendtoelage.

De additionele uitgaven komen ten laste van de structurele voorziening 'uitvoeren crisisbeheersingsoperaties' HGIS op de defensiebegroting.

De realisatie van de budgetten voor de kleine missies in 2009 was als volgt.

Bedragen x EUR 1.000	Realisatie 2009
Uitgaven	
<i>Balkan</i>	
EUFOR/Althea	7.291
EUPM	206
KFOR	713
EULEX	376
<i>Afrika</i>	
UNMIS	1.567
UNAMID	20
EUSEC	169
BINUB	29
<i>Midden-oosten</i>	
NTM-I	709
EUBAM Rafah	37
UNTSO	520
<i>Azië</i>	
EUPOL	153

7 SLOTBESCHOUWING

Nederland heeft in 2009 onder auspiciën van internationale organisaties zoals de VN, de NAVO en de EU aan diverse kleinschalige missies en SSR-uitzendingen deelgenomen op de Balkan, in Afrika, het Midden-Oosten en Azië. Een deel van deze missies was gericht op capaciteitsopbouw of versterking van de veiligheidssector. Andere missies waren gericht op waarneming ter ondersteuning van het politieke en veiligheidsbeleid van de betrokken internationale organisaties.

Bij geen van de beschreven missies zijn grote problemen opgetreden. Wel is de positie van het uitgezonden personeel in missies onder VN-, EU- of NAVO-leiding onder veelal primitieve omstandigheden of in een fragiele veiligheidssituatie een voortdurend punt van aandacht. Een goede voorbereiding van het uitgezonden personeel en Nederlandse invloed op de uitvoering van missies blijven essentieel.

De missies geven uitdrukking aan het Nederlandse beleid inzake vrede en veiligheid zoals verwoord in de Kamerbrief "Wereldwijd Dienstbaar". Politieke omstandigheden zorgen ervoor dat een aantal missies, zoals UNAMID en EUBAM Rafah, slechts moeizaam of niet hun mandaat kunnen uitvoeren. In algemene zin leveren de Nederlandse militairen in de diverse civiele en militaire missies kwalitatief hoogwaardige en breed gewaardeerde bijdragen, waarmee zij op hun beurt bijdragen aan het herstel van de internationale rechtsorde, aan groter respect voor de mensenrechten en aan stabiliteit. Dat levert Nederland invloed op; niet alleen op de ontwikkelingen in de gebieden waar de missies concreet worden uitgevoerd maar ook in internationale fora waar deze worden besproken.

Lijst met afkortingen

ACOTA	-	African Contingency and Training Assistance
AMA	-	Agreement on Movement and Access
AMIS	-	African Union Mission in Sudan
ANA	-	Afghan National Army
ANP	-	Afghan National Police
AU	-	African Union
BINUB	-	Bureau Intégré des Nations Unies au Burundi
CAR	-	Centraal Afrikaanse Republiek
CFSP	-	Common Foreign and Security Policy
CPA	-	Comprehensive Peace Agreement
DDR	-	Development, Disarmament and Reintegration
DPA	-	Darfur Peace Agreement
DRC	-	Democratic Republic of Congo
EAPC	-	Euro-Atlantic Partnership Council
ECOWAS	-	Economic Community of West African States
EMP	-	Ecole de Maintien de la Paix
EUBAM	-	European Union Border Assistance Mission
EUFOR	-	European Union Force
EULEX	-	European Union Rule of Law Mission
EUMM	-	European Union Monitoring Mission
EUNAVFOR	-	EU Naval Force
EUPM	-	European Union Police Mission
EUPOL	-	European Union Police Mission
EVDB	-	Europese Veiligheids- en Defensie Beleid
FARDC	-	Forces Armées de République Démocratique du Congo
FP	-	Force Protection
HOM	-	Head of Mission
ICC	-	International Criminal Court
ICTY	-	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IDP	-	Internally Displaced Person
IPAP	-	Individual Partnership Action Plan
IPU	-	Integrated Police Unit
ISR	-	Intelligence, Surveillance and Reconnaissance
IZ	-	International Zone
JEM	-	Justice and Equality Movement
JIU	-	Joint Integrated Unit
KFOR	-	Kosovo Force
KPC	-	Kosovo Protection Corps
KSF	-	Kosovo Security Forces
LAF	-	Lebanese Armed Forces
LOFTA	-	Law and Order Trustfund
LOT	-	Liaison and Observation Team
MOU	-	Memorandum of Understanding
NIC	-	National Intelligence Cell
NRF	-	National Redemption Front
NSE	-	National Support Element
NTM-I	-	NATO Trainings Mission in Iraq
PA	-	Palestijnse Autoriteit

PIC	-	Peace Implementation Council
OGG	-	Observer Group Golan
OGL	-	Observer Group Lebanon
ONUB	-	Opération des Nations Unies au Burundi
OVSE	-	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PMR	-	Periodic Mission Review
SLA	-	Sudan Liberation Army
SLM	-	Sudan Liberation Movement
SOFA	-	Status of Forces Agreement
SPLM	-	Sudanese People's Liberation Movement
SSR	-	Security Sector Reform
UNAMI	-	United Nations Mission in Iraq
UNAMID	-	United Nations/African Union Mission in Darfur
UNDOF	-	United Nations Disengagement Observer Force
UNIFIL	-	United Nations Interim Force in Lebanon
UNIPTF	-	United Nations International Police Task Force
UNMIK	-	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo
UNMIS	-	United Nations Mission in Sudan
UNMO	-	United Nations Military Observers
UNPOL	-	United Nations Police
UNTSO	-	United Nations Truce Supervision Organization
WFP	-	World Food Programme